Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (шести състав)

23 октомври 2025 година*

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси — Регламент (ЕС) № 1215/2012 — Член 25, параграф 1 — Споразумение за предоставяне на компетентност, съдържащо се в договор за подизпълнение — Цесия на вземане, произтичащо от договора — Възможност за цесионера да противопостави на длъжника по вземането споразумението за предоставяне на компетентност — Условия“

По дело C-682/23

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Curtea de Apel Cluj (Апелативен съд Клуж, Румъния) с акт от 25 октомври 2023 г., постъпил в Съда на 15 ноември 2023 г., в рамките на производство по дело

E.B. sp. z o.o.

срещу

K.P. sp. z o.o.,

СЪДЪТ (шести състав),

състоящ се от: I. Ziemele, председател на състава, A. Kumin (докладчик) и S. Gervasoni, съдии,

генерален адвокат: D. Spielmann,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за E.B. sp. z o.o., от D.-V. Ceauşu и A. Cristescu, avocaţi,

– за K.P. sp. z o.o., от H. Bora, avocat, M. Ostrowski, radca prawny, и R.-E. Stuparu, avocată,

– за швейцарското правителство, от M. Kähr и L. Lanzrein, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от A. Biolan и S. Noë, в качеството на представители,

* Език на производството: румънски.

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 25, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1, наричан по-нататък „Регламент „Брюксел Ia“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между E.B. sp. z o.o. и K.P. sp. z o.o., две дружества по полското право, отнасящ се до това дали предявеният от E.B. срещу K.P. иск е от компетентността на румънските съдилища, сезирани на основание на споразумение за предоставяне на компетентност, сключено между последното дружество и E. S.A., дружество по румънското право, цедирало на E.B. вземането, предмет на този иск.

Правна уредба

Правото на Съюза

Регламент (ЕО) № 44/2001

3 Член 23, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74, наричан по-нататък „Регламент „Брюксел I“) гласи:

„Ако страните, една или повече от които имат местоживеене в държава членка, са се договорили, че съд или съдилищата на държава членка са компетентни за разрешаване на всякакви спорове, които са възникнали или които могат да възникнат във връзка с определено правоотношение, този съд или тези съдилища имат компетентност. Тази компетентност е изключителна, освен ако страните са уговорили друго. Споразумението за предоставяне на компетентност се сключва:

а) писмено или устно, потвърдено с писмени доказателства; или

б) във форма, която е съобразена с практиките, които страните са установили помежду си; или

в) в международната търговия, във форма, която е съобразена с обичая, който страните познават или е трябвало да познават и който в тази търговска дейност е широко известен на страните и редовно се съблюдава от страните по договори от вида, приложим в конкретната търговска дейност“.

Регламент „Брюксел Ia“

4 Съображения 15, 16 и 19 от Регламент „Брюксел Ia“ гласят:

„(15) Правилата за компетентността следва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживеенето на ответника. Винаги следва да е налице компетентност на това основание, освен в няколко ясно определени случаи, когато предметът на спора или автономията на страните обосновава различен свързващ фактор. Местоживеенето на [юридическите лица] трябва да се определя автономно, така че общите правила да се направят по-прозрачни и да се избегнат спорове за компетентност.

(16) Наред с местоживеенето на ответника следва да съществуват алтернативни основания за компетентност, които са основани на тясна връзка между съда и процесуалното действие или с оглед да се улесни доброто правораздаване. С наличието на тясна връзка следва да се гарантира правна сигурност и да се избягва възможността срещу ответника да бъде подаден иск в съд на държава членка, която той не би могъл разумно да предвиди. […]

[…]

(19) Автономията на страните по договор, различни от застрахователен, потребителски или трудов договор, където се допуска само ограничена автономия при избора на компетентен съд, следва да бъде съблюдавана при условията за изключителните основания за компетентност, предвидени в настоящия регламент“.

5 Член 4, параграф 1 от този регламент предвижда:

„При условията на настоящия регламент, искове срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

6 Член 5, параграф 1 от посочения регламент гласи:

„Срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искове в съдилищата на друга държава членка само при съблюдаване на правилата, установени в раздели 2—7 от настоящата глава“.

7 Съгласно член 25 от същия регламент:

„1. Ако страните, независимо от местоживеенето им, са се договорили, че съд или съдилищата на държава членка са компетентни за разрешаване на всякакви спорове, които са възникнали или които могат да възникнат във връзка с определено правоотношение, този съд или тези съдилища имат компетентност, освен ако споразумението е недействително по отношение на материалноправната си действителност съгласно правото на тази държава членка. Тази компетентност е изключителна, освен ако страните са уговорили друго. Споразумението за предоставяне на компетентност се сключва:

а) писмено или устно, потвърдено с писмени доказателства;

б) във форма, която е съобразена с практиките, които страните са установили помежду си; или

в) в международната търговия, във форма, която е съобразена с обичая, който страните познават или е трябвало да познават и който в тази търговска дейност е широко известен на страните и редовно се съблюдава от страните по договори от вида, приложим в конкретната търговска дейност.

[…]

4. Споразумения или разпоредби на акт за учредяване на доверителна собственост, с които се предоставя компетентност, нямат правно действие, ако противоречат на членове 15, 19 или 23, или ако съдилищата, чиято компетентност те претендират да изключат, имат изключителна компетентност по силата на член 24.

5. Споразумение за предоставяне на компетентност, което съставлява част от договор, се счита за споразумение, което е независимо от останалите разпоредби на договора.

[…]“.

Националното право

Румънското право

8 Член 1068, параграф 1 от Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (Закон № 134/2010 за приемане на Граждански процесуален кодекс) от 1 юли 2010 г. (повторно обнародван в Monitorul Oficial al României, част I, бр. 247 от 10 април 2015 г.) (наричан по-нататък „румънският Граждански процесуален кодекс“) има следния текст:

„По имуществени въпроси страните могат да посочат съда, компетентен да разгледа настоящ или потенциален спор, произтичащ от отношение с международен елемент. Споразумението може да се сключи в писмена форма, с телеграма, телекс, факс или всяко друго комуникационно средство, което позволява писмено доказване. Ако не е уговорено друго, избраният съд има изключителна компетентност“.

9 Съгласно член 1071 от този кодекс:

„1. Сезираният съд проверява служебно дали има международна компетентност, като действа в съответствие с националните правила относно компетентността. Извън случаите по член 1070, ако установи, че нито той, нито друг румънски съд е компетентен, той отхвърля иска като неподсъден на румънските съдилища. Съдебното решение подлежи на обжалване пред горестоящия съд.

2. Липсата на международна компетентност на румънските съдилища може да се изтъква на всеки етап от производството, дори директно при обжалването. […]“.

Полското право

10 Член 509, параграф 2 от Ustawa — Kodeks cywilny (Закон за гражданския кодекс) от 23 април 1964 г. (Dz. U., бр. 16, позиция 93), в редакцията му, приложима към спора в главното производство (наричан по-нататък „полският Граждански кодекс“), гласи, че „вземането преминава върху цесионера заедно със свързаните с него права, и по-специално с изтеклите лихви за забава“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

11 E. B. и E. PL., две дружества по полското право, сключват съответно на 24 март и на 24 юли 2017 г. два договора, първият — за подготовка на терен за изграждането на нов завод за производство на продукти от дървесина в Полша, а вторият — за изпълнение на строителството на този завод. По силата на тези договори E. PL по-специално се задължава спрямо E.B. да предостави услуги по проектиране на строежа и по изграждане на основите му.

12 От 4 март 2017 г. между E. PL и E. S.A., дружество по румънското право, има действащ договор за подизпълнение. На 10 юли 2017 г. последното на свой ред сключва договор за подизпълнение с K.P., дружество по полското право (наричан по-нататък „процесният договор за подизпълнение“). Последният договор съдържа клауза за предоставяне на компетентност, съгласно която „всеки спор се решава от съда по седалището на договорителя“ (наричана по-нататък „процесната клауза за предоставяне на компетентност“), без да се уточнява значението на термина „договорител“.

13 И четирите посочени в предходните две точки договора съдържат клауза, съгласно която за тях се прилага полското право.

14 С договор за цесия от 16 декември 2021 г., сключен между E. S.A. и E.B. с участието на E. PL., E. S.A. прехвърля на E.B. вземане за обезщетение за вреди в размер на 14 050 878,35 полски злоти (PLN) (около 3 289 311 евро) (наричано по-нататък „процесното вземане за обезщетение“) — вземане, което се твърди, че E. S.A. има спрямо K.P. поради лошо изпълнение от страна на последното на договорните му задължения, произтичащи от процесния договор за подизпълнение.

15 На 21 декември 2021 г. E.B. предявява пред Tribunalul Specializat Cluj (Специализиран съд Клуж, Румъния) иск срещу K.P. за събиране на процесното вземане за обезщетение заедно с лихви за забава. С този иск E.B. търси както договорна, така и деликтна отговорност от K.P. За да обоснове сезирането на Tribunalul Specializat Cluj (Специализиран съд Клуж), E.B. се позовава на процесната клауза за предоставяне на компетентност, преценявайки, че този съд е компетентен, тъй като в района му е седалището на E. S.A.

16 В своя защита K.P. повдига възражение за липса на международна компетентност на румънските съдилища. Що се отнася, от една страна, до ангажирането на деликтната му отговорност, K.P. заявява, че процесната клауза за предоставяне на компетентност не е приложима в тази област и че релевантен е член 7, точка 2 от Регламент „Брюксел Ia“, по силата на който компетентни са полските съдилища, тъй като твърдяното вредоносно събитие е настъпило в Полша. От друга страна, що се отнася до ангажирането на

договорната му отговорност, K.P. твърди, че като трето лице спрямо процесния договор за подизпълнение, E.B. не може да се позовава на процесната клауза за предоставяне на компетентност.

17 С решение от 19 декември 2022 г. Tribunalul Specializat Cluj (Специализиран съд Клуж) уважава възражението за липса на компетентност и съответно отхвърля иска като неподсъден на румънските съдилища. На 11 април 2023 г. E.B. обжалва това решение пред запитващата юрисдикция Curtea de Apel Cluj (Апелативен съд Клуж, Румъния).

18 E.B. поддържа по същество, че съгласието на цесионера с клауза за предоставяне на компетентност при вземане, възникнало от съдържащия тази клауза договор, независимо от момента, в който е дадено, е достатъчно, за да произведе тази клауза последиците си, като първоначалният съдоговорител на цедента, на когото е противопоставена посочената клауза, не е длъжен да дава ново съгласие, щом като е дал съгласие при сключването на договора. В такава хипотеза определеният с тази клауза национален съд вече не бил длъжен да проверява дали цесионерът е встъпил в правата и задълженията на цедента, като такава проверка била нужна единствено в случай че цедираният длъжник е този, който иска да противопостави на цесионера клауза за предоставяне на компетентност, включена в договора, във връзка с който е възникнало цедираното вземане. В случая обаче в качеството си на цесионер на процесното вземане за обезщетение E.B. не само че не се противопоставял на прилагането на процесната клауза за предоставяне на компетентност, а дори се позовавал на нея. Освен това, доколкото E.B. има качеството на цесионер на вземане, произтичащо от процесния договор за подизпълнение, в който се съдържа тази клауза, не следвало да се прилага практиката на Съда относно случаите, в които третото лице няма никаква връзка с клаузата за предоставяне на компетентност, която някоя от първоначалните страни по договора иска да му противопостави.

19 K.P. изтъква, че поради своя характер intuitu personae клаузата за предоставяне на компетентност, която е резултат от преговорите между първоначалните страни, може да породи последици само между тях, но не и по отношение на трето лице като цесионера на възникнало от този договор вземане. Ето защо в случай на спор било необходимо да се провери дали цесионерът на възникналото от първоначалния договор вземане и цедираният длъжник са обвързани от съдържащата се в този договор клауза за предоставяне на компетентност, като този въпрос трябвало да се разгледа отделно, доколкото такава клауза е самостоятелна спрямо посочения договор. Освен това по силата на принципа на автономия на волята трето лице не можело да противопоставя въпросната клауза на съгласилия се с нея, тъй като той е дал съгласието си с оглед и в границите на правоотношението, което е установил със своя съдоговорител. Накрая, тъй като член 25 от Регламент „Брюксел Ia“, отнасящ се до клаузите за предоставяне на компетентност, предвиждал изключение от определените с този регламент правила за компетентност и съответно изисквал стриктно тълкуване и прилагане, следвало да се приеме, че наличието на „споразумение между страните, с което е определен съдът, компетентен за разрешаване на всякакви спорове във връзка с определено правоотношение“, по смисъла на тази разпоредба, трябва да се установи по отношение на самите страни по спора.

20 Запитващата юрисдикция отбелязва, че в случая, от една страна, E.B. в качеството си на цесионер на процесното вземане за обезщетение се позовава на процесната клауза за предоставяне на компетентност и следователно упражнява право, което е свързано с процесния договор за подизпълнение и което то възнамерява да противопостави на K.P. в качеството му на цедиран длъжник, който първоначално се е съгласил с тази клауза при

подписването на този договор, но че от друга страна, E.B. в качеството си на цесионер само на това вземане не е встъпило във всички права и задължения на E. S.A. по посочения договор.

21 Освен това тази юрисдикция посочва, че съгласно член 509, параграф 2 от полския Граждански кодекс, на който E.B. се позовава в касационната си жалба, така както този член е тълкуван от Sąd Najwyższy (Върховен съд, Полша), заедно със самото вземане в имуществото на цесионера вследствие на цесията преминават и свързаните с него права, включително правото да се иска прилагане на споразумението за предоставяне на компетентност, съдържащо се в договора, чието неизпълнение е породило въпросното вземане. За сметка на това при цесията задълженията, които цедентът има към цедирания длъжник, не преминавали в тежест на цесионера.

22 Именно в този контекст запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 25 от Регламент „Брюксел Ia“ следва да се тълкува в смисъл, че в случай като разглеждания по висящото пред нея дело са приложими критериите за анализ, които са изведени в практиката на Съда за целите на определянето дали клауза за предоставяне на компетентност се прилага в отношенията между една от първоначалните страни по договора, в който е включена тази клауза, и трето за този договор лице.

23 В това отношение запитващата юрисдикция подчертава факта, че за разлика от това дело, делата, по които са постановени решения от 7 февруари 2013 г., Refcomp (C-543/10, EU:C:2013:62), от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335), и от 18 ноември 2020 г., DelayFix (C-519/19, EU:C:2020:933), се отнасят до клауза за предоставяне на компетентност, противопоставена на трето лице, което не е дало съгласието си за тази клауза изначално и което се противопоставя на нейното прилагане.

24 Също така запитващата юрисдикция отбелязва, че макар по делото, по което е постановено решение от 28 юни 2017 г., Leventis и Vafeias (C-436/16, EU:C:2017:497), на споразумението за предоставяне на компетентност да се е позовало трето лице за договора, в който е било включено въпросното споразумение, това трето лице все пак не е имало никакво функционално отношение с първоначалните страни по договора, което да е основание за поемането на правата, произтичащи от този договор или от посоченото споразумение. От друга страна, тъй като се отнасяла до дела, свързани със специфични области, и по-специално с товарителници, застрахователни договори и дружествени договори, практиката на Съда не можела да се прилага общо за всички видове договори.

25 Според запитващата юрисдикция от принципа на автономия на волята следва, че споразумението за предоставяне на компетентност може да произведе последици само в отношенията между страните, които първоначално са се съгласили с него. Затова според нея, дори да придобива определени вземания, произтичащи от този договор, третото лице за договора, в който е включено такова споразумение, не може да се позовава на него.

26 Накрая, запитващата юрисдикция иска да се установи дали възражението на първоначалния съдоговорител е определящо при преценката приложима ли е клауза за предоставяне на компетентност, съдържаща се в договора, който той е сключил с цедента на вземане, възникнало поради неизпълнение на този договор и предявено от трето лице в качеството му на цесионер на това вземане. Тази юрисдикция иска да разбере и евентуално

дали, за да може това трето лице надлежно да се позове на тази клауза, е необходимо цедираният длъжник в качеството си на първоначален съдоговорител да изрази ново съгласие в това отношение.

27 При тези обстоятелства Curtea de Apel Cluj (Апелативен съд Клуж) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Може ли разпоредбите на член 25 от [Регламент „Брюксел Ia“] да се тълкуват в смисъл, че предоставят на цесионера на вземане, произтичащо от договор за изпълнение на строителство, правото да противопостави на първоначалната страна по този договор включената в него клауза за предоставяне на компетентност, когато в съответствие с националното право, приложимо към спора по същество, с договора за цесия са прехвърлени вземането и неговите принадлежности, но не и задълженията по договора?

2) В случай като горепосочения възражението на страната, която е приела клаузата за предоставяне на компетентност и срещу която е предявен искът, има ли значение за определянето на компетентния съд? Необходимо ли е ново волеизявление на тази страна, предшестващо/съпътстващо предявяването на иска, за да може третото лице цесионер да се позове на клаузата за предоставяне на компетентност?“.

По преюдициалните въпроси

28 С въпросите си, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 25, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“ трябва да се тълкува, че трето лице в качеството си на цесионер на вземане за обезщетение за вреди, възникнало поради неизпълнението на договор, в който се съдържа клауза за предоставяне на компетентност, може да противопостави тази клауза на първоначалния съдоговорител в качеството му на цедиран длъжник по това вземане, за целите на иск за събиране на вземането и без съгласието на този длъжник, в хипотеза, при която в съответствие с приложимото към този договор национално право, така както е тълкувано в националната съдебна практика, в имуществото на цесионера вследствие на цесията освен самото вземане преминават и свързаните с него права, включително правото да се иска прилагане на съдържащото се в договора споразумение за предоставяне на компетентност.

29 Съгласно член 25, параграф 1, първо изречение от Регламент „Брюксел Ia“, „[а]ко страните, независимо от местоживеенето им, са се договорили, че съд или съдилищата на държава членка са компетентни за разрешаване на всякакви спорове, които са възникнали или които могат да възникнат във връзка с определено правоотношение, този съд или тези съдилища имат компетентност, освен ако споразумението е недействително по отношение на материалноправната си действителност съгласно правото на тази държава членка“.

30 Тази разпоредба съответно не уточнява дали клауза за предоставяне на компетентност може, освен към страните по договора, да се прилага и към трето лице, страна по последващ договор и правоприемник изцяло или частично на правата и задълженията на една от страните по първоначалния договор (решение от 25 април 2024 г., Maersk и Mapfre España, C-345/22—C-347/22, EU:C:2024:349, т. 47 и цитираната съдебна практика), нито дали такова трето лице може да противопостави такава клауза на някоя от първоначалните страни.

31 Това не променя факта, че член 25, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“ недвусмислено изисква като материалноправно условие за действителност страните да „са се договорили“ за съд или съдилища на държава членка (вж. в този смисъл решение от 27 февруари 2025 г., Società Italiana Lastre, C-537/23, EU:C:2025:120, т. 35).

32 Съгласно постоянната съдебна практика определените в разпоредбите на член 25 от Регламент „Брюксел Ia“ условия трябва да се тълкуват стриктно, тъй като изключват както компетентността на съда по местоживеенето на ответника, произтичаща от прогласеното в член 4 от този регламент правило, така и специалната компетентност по членове 7—9 от него (решение от 27 февруари 2025 г., Società Italiana Lastre, C-537/23, EU:C:2025:120, т. 34 и цитираната съдебна практика).

33 От практиката на Съда е видно, че сезираният съд съответно е длъжен да прецени in limine litis дали клаузата за предоставяне на компетентност действително е била предмет на съгласие между първоначалните страни по договора, което трябва да е изразено ясно и точно, тъй като целта на формалните изисквания по член 25, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“ в това отношение е да се гарантира, че действително е било постигнато съгласие. Следователно записаната в договор клауза за предоставяне на компетентност може по принцип да произвежда последици единствено в отношенията между страните, дали своето съгласие за сключването на този договор (вж. в този смисъл решение от 18 ноември 2020 г., DelayFix, C-519/19, EU:C:2020:933, т. 41 и 42 и цитираната съдебна практика).

34 При все това съгласно практиката на Съда клауза, за която трето за договора лице не е дало съгласието си, му е противопоставима само при условие че — в съответствие с приложимото към същността на спора национално право, определено съгласно нормите на международното частно право на сезирания съд — то е встъпило във всички права и задължения на първоначалната страна по договора (вж. в този смисъл решения от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, т. 65, и от 18 ноември 2020 г., DelayFix, C-519/19, EU:C:2020:933, т. 47 и цитираната съдебна практика).

35 Реципрочно, трето лице за договора, в който се съдържа клауза за предоставяне на компетентност, трябва съответно да може да противопостави тази клауза на първоначална страна по този договор при същите условия като тези, при които последната би могла да му противопостави посочената клауза, а именно когато е встъпило във всички права и задължения на другата първоначална страна по договора.

36 Всъщност в противен случай първоначалният съдоговорител в качеството си на цедиран длъжник би получил повече права, отколкото е имал преди цесията на вземането, тъй като вследствие на тази цесия би могъл да избере да не е обвързан повече от споразумението за предоставяне на компетентност, което е сключил с цедента (вж. по аналогия решение от 25 април 2024 г., Maersk и Mapfre España, C-345/22—C-347/22, EU:C:2024:349, т. 62 и цитираната съдебна практика).

37 Подобен подход се налага с оглед на преследваните с Регламент „Брюксел Ia“ цели, така както те следват по-специално от съображения 15 и 16 от него, от които произтича, че законодателят на Съюза е искал да приеме правила за компетентност, които да са във висока степен предвидими и прозрачни, за да се укрепи правната сигурност и да се улесни доброто правораздаване. Съдът съответно многократно е постановявал, че за да се насърчават тези цели, и в частност целта за правна сигурност, следва да се укрепи правната

защита на установените в Европейския съюз лица, като едновременно се позволи на ищеца лесно да определи съда, който може да сезира, а на ответника — разумно да предвиди пред кой съд може да бъде призован (вж. в този смисъл решение от 27 февруари 2025 г., Società Italiana Lastre, C-537/23, EU:C:2025:120, т. 38 и 39 и цитираната съдебна практика).

38 Постигането на подобни цели обаче би могло да бъде застрашено, ако противопоставимостта на клауза за предоставяне на компетентност в отношенията между една от първоначалните страни по договора, в който се съдържа тази клауза, и трето за този договор лице зависи от това кой първи — някоя от тези първоначални страни или пък третото лице — се позовава на нея, сезирайки определения съд, какъвто би бил случаят, ако третото лице не може да противопостави посочената клауза на първоначалните страни при същите условия като тези, при които те биха могли, в съответствие със споменатата в точка 34 от настоящото решение съдебна практика, да направят това.

39 От това следва, че в хипотеза, при която първоначалната страна по договор, в който се съдържа клауза за предоставяне на компетентност, не е дала съгласие тази клауза да ѝ бъде противопоставяна от трето за този договор лице, последното все пак може да ѝ я противопостави, ако е встъпило във всички произтичащи от същия договор права и задължения на другата първоначална страна.

40 В случая, освен ако се установи друго при проверките, които запитващата юрисдикция следва да извърши, не само че K.P., в качеството си на цедиран длъжник по процесното вземане за обезщетение, не се е изрично съгласило процесната клауза за предоставяне на компетентност да му бъде противопоставена от E.B., но и последното не е встъпило във всички права и задължения на E. S.A., произтичащи от процесния договор за подизпълнение. Всъщност от преписката, с която разполага Съдът, е видно, че E. S.A. е цедирало на E.B. само процесното вземане за обезщетение.

41 Според предоставената от запитващата юрисдикция информация обаче в практиката си Sąd Najwyższy (Върховен съд) тълкува член 509, параграф 2 от полския Граждански кодекс, приложим, видно от точка 13 от настоящото решение, към всички сключени между страните в главното производство договори, в смисъл, че в имуществото на цесионера вследствие на цесията освен самото вземане преминават и свързаните с него права, тоест в случая процесното вземане за обезщетение, заедно с правото да се иска прилагане на споразумението за предоставяне на компетентност, съдържащо се в договора, чието неизпълнение е породило въпросното вземане.

42 При това положение запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 25, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“ допуска такава национална съдебна практика, от която следва, че трето лице за договор, в който е включена клауза за предоставяне на компетентност, може в качеството си на цесионер на произтичащо от този договор вземане надлежно да противопостави тази клауза на първоначалния съдоговорител в качеството му на цедиран длъжник, при все че последният не е дал съгласие същата да му бъде противопоставена от това трето лице.

43 В съответствие с практиката на Съда, изложена в точка 33 от настоящото решение, включената в договор клауза за предоставяне на компетентност по принцип може да произвежда последици само в отношенията между страните, дали съгласието си за сключването на този договор. Важно е все пак да се уточни, че тази съдебна практика цели по-скоро да защити третите за договора лица, отколкото първоначалните страни по него.

44 Всъщност, ако първоначалните страни по договора действително са се съгласили да бъдат обвързани от клаузата за предоставяне на компетентност, що се отнася до споровете, възникнали от договора, в който се съдържа тази клауза (вж. в този смисъл решение от 25 април 2024 г., Maersk и Mapfre España, C-345/22—C-347/22, EU:C:2024:349, т. 51 и цитираната съдебна практика), тези първоначални страни не се намират в сходно положение с това на третото за договора лице, на което е цедирано произтичащо от този договор вземане, но което не се е съгласило с посочената клауза, и съответно не следва да им се предоставя същата защита като на такова трето лице.

45 Освен това, както става ясно от практиката на Съда по член 23, параграф 1 от Регламент „Брюксел I“, с ограничаването на обхвата на споразумение за предоставяне на компетентност само до споровете, които произтичат от правоотношението, във връзка с което тази клауза е договорена, се цели да не се допусне дадена страна да бъде изненадана с предоставянето на компетентност на определен съд за спорове, възникнали от отношения, различни от тези, във връзка с които е договорена компетентността на този съд (вж. в този смисъл решение от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, т. 68 и цитираната съдебна практика). Доколкото член 25 от Регламент „Брюксел Ia“, който според таблицата в приложение III към този регламент съответства на член 23 от Регламент „Брюксел I“, също съдържа израза „спорове, които са възникнали или които могат да възникнат във връзка с определено правоотношение“, тази съдебна практика е приложима към член 25, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“ (вж. в този смисъл решение от 27 февруари 2025 г., Società Italiana Lastre, C-537/23, EU:C:2025:120, т. 45 и цитираната съдебна практика).

46 Спорът относно събирането на вземане за обезщетение за вреди на основание на отговорността на една от първоначалните страни по договора, в който се съдържа клауза за предоставяне на компетентност, поради виновно неизпълнение на този договор, произтича обаче от правоотношението, във връзка с което е договорена тази клауза, така че тази първоначална страна няма как да е изненадана, ако бъде призована пред съда, определен с посочената клауза за целите на събирането на това вземане, при все че същото е било цедирано на трето за договора лице.

47 Нещо повече, видно от изложената в точка 36 от настоящото решение практика на Съда, следва да не се допусне положение, при което цесията на вземане, произтичащо от договора, в който се съдържа клаузата за предоставяне на компетентност, води до повече права за първоначалния съдоговорител на цедента, отколкото този съдоговорител е имал преди нея.

48 Ето защо следва да се приеме, че при цесия на вземане, произтичащо от договор, в който се съдържа клауза за предоставяне на компетентност, цедираният длъжник, първоначален съдоговорител на цедента, по принцип трябва да остане обвързан от тази клауза.

49 Това не променя факта, че от една страна, този първоначален съдоговорител не трябва и да бъде поставен в по-неблагоприятно положение поради цесията. С други думи, въпросната клауза следва да се тълкува така, че да не се допуска положение, при което посоченият съдоговорител може да бъде призован пред съдилища, различни от тези, които другата първоначална страна по договора би могла да сезира на основание на тази клауза.

50 Всъщност такова тълкуване позволява да се насърчи припомнената в точка 37 от настоящото решение цел за правна сигурност, която се преследва с Регламент „Брюксел Ia“, доколкото то гарантира на ответника, че ще е в състояние разумно да предвиди съда, пред който може да бъде призован, при това без значение дали е налице цесия на вземане, произтичащо от договора, в който се съдържа клаузата за предоставяне на компетентност.

51 Освен това следва да се отбележи, че Регламент „Брюксел Ia“ цели, също както заменения от него Регламент „Брюксел I“, да гарантира зачитане на правото на защита, да осигури справедливо равновесие между правата на ищеца и тези на ответника и да защити, доколкото е възможно, ответниците с местоживеене на територията на Съюза (вж. в този смисъл решение от 17 ноември 2011 г., Hypoteční banka, C-327/10, EU:C:2011:745, т. 33, 46 и 48). Тези цели намират израз по-специално в член 4, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“, в принципа, че искове срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка, а в член 5, параграф 1 от този регламент — в ограничаването на случаите, в които по изключение срещу лицата, които имат местоживеене в една държава членка, могат да бъдат предявявани искове пред съдилищата на друга държава членка.

52 От друга страна, първоначалните страни по договора могат изначално и изрично да се договорят, че предвидената в този договор клауза за предоставяне на компетентност не може да им бъде противопоставяна, ако възникнало от посочения договор вземане е цедирано на трето лице.

53 Всъщност, видно от съображение 19 от Регламент „Брюксел Ia“, законодателят на Съюза е искал да отдаде предимство на спазването на принципа на автономия на волята, така че трябва да има съобразяване с избора на страните при зачитане, от една страна, на изключенията, предвидени в член 25, параграф 4 във връзка с членове 15, 19 и 23 от този регламент по застрахователните, потребителските и трудовите договори, и от друга страна, на съдилищата, които имат изключителна компетентност съгласно член 25, параграф 4 във връзка с член 24 от същия регламент (вж. в този смисъл решение от 27 февруари 2025 г., Società Italiana Lastre, C-537/23, EU:C:2025:120, т. 56 и 64).

54 За сметка на това, както следва от точка 48 от настоящото решение, ако такова изрично съгласие липсва, в случаите на цесия на вземане, произтичащо от договор, в който се съдържа клауза за предоставяне на компетентност, цедираният длъжник, първоначален съдоговорител на цедента, трябва да остане обвързан от тази клауза и не може едностранно да се противопоставя на прилагането ѝ, когато цесионерът на това вземане сезира — за целите на събирането на същото — определения в съответствие с посочената клауза съд.

55 В случая E. S.A. и K.P., като първоначални страни по процесния договор за подизпълнение, са се договорили чрез процесната клауза за предоставяне на компетентност, че „съдът по седалището на договорителя“ е компетентен да разглежда споровете, възникнали във връзка с този договор, включително що се отнася до процесното вземане за обезщетение, произтичащо от същия. От една страна, от акта за преюдициално запитване е видно, че E.B., в качеството си на цесионер на това вземане, сезира съда, който E S.A. е можело да сезира на основание на тази клауза, ако не му бе цедирало въпросното вземане, така че K.P. не изглежда да е поставено в по-неблагоприятно положение вследствие на тази цесия. От друга страна, от преписката, с която разполага Съдът, не личи първоначалните страни да са се договорили, че при цесия на вземане, произтичащо от процесния договор за

подизпълнение, посочената клауза не би могла да им бъде противопоставена от цесионера. Следователно, освен ако запитващата юрисдикция установи друго, изглежда, че в спора по главното производство E.B. има основание да противопостави същата клауза на K.P., за да си събере процесното вземане за обезщетение.

56 С оглед на всички изложени по-горе съображения на поставените въпроси следва да се отговори, че член 25, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“ трябва да се тълкува в смисъл, че трето лице в качеството си на цесионер на вземане за обезщетение за вреди, възникнало поради неизпълнението на договор, в който се съдържа клауза за предоставяне на компетентност, може да противопостави тази клауза на първоначалната страна в качеството ѝ на цедиран длъжник по това вземане при същите условия като тези, при които другата първоначална страна би могла да му противопостави посочената клауза, за целите на иск за събиране на вземането и без съгласието на този длъжник, в хипотеза, при която в съответствие с приложимото към този договор национално право, така както е тълкувано в националната съдебна практика, в имуществото на цесионера вследствие на цесията освен самото вземане преминават и свързаните с него права, включително правото да се иска прилагане на съдържащото се в договора споразумение за предоставяне на компетентност, освен ако първоначалните страни по договора изрично са се договорили, че въпросната клауза им е непротивопоставима, когато възникнало от договора вземане е цедирано на трето лице.

По съдебните разноски

57 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (шести състав) реши:

Член 25, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела

трябва да се тълкува в смисъл, че

трето лице в качеството си на цесионер на вземане за обезщетение за вреди, възникнало поради неизпълнението на договор, в който се съдържа клауза за предоставяне на компетентност, може да противопостави тази клауза на първоначалната страна в качеството ѝ на цедиран длъжник по това вземане при същите условия като тези, при които другата първоначална страна би могла да му противопостави посочената клауза, за целите на иск за събиране на вземането и без съгласието на този длъжник, в хипотеза, при която в съответствие с приложимото към този договор национално право, така както е тълкувано в националната съдебна практика, в имуществото на цесионера вследствие на цесията освен самото вземане преминават и свързаните с него права, включително правото да се иска прилагане на съдържащото се в договора споразумение за предоставяне на компетентност, освен ако първоначалните страни по договора изрично са се договорили, че въпросната

клауза им е непротивопоставима, когато възникнало от договора вземане е цедирано на трето лице.

Подписи